

Slechtvalken op 't Kiel? Slechtvalken op Silvertop!

Natuurpunt Hobokense Polder brengt vogelbeschermers en woningmaatschappij samen en plaatst broedkast voor slechtvalken op Kielse woontoren.

Natuur in de stad, tussen de mensen

De plaatsing van een broedkast op één van de sociale woontorens 'Silvertop' te Antwerpen Kiel kan een succesvol broedsel van slechtvalken (*Falco Peregrinus*) in dit stadsdeel mogelijk maken. Hierdoor wordt bijgedragen aan de versterking van de recent herstelde populatie slechtvalken in België, meer bepaald aan de aanwezigheid er van in de stad. Dit heeft een gunstige invloed op de grote aantallen huisduiven.

Tegelijkertijd opent een broedgeval van slechtvalken op de Silvertoptorens nieuwe kansen voor natuurbeleving in de stad. Zeer diverse groepen kunnen actief betrokken worden, zowel plaatselijk via bewonerswerking, natuurverenigingen en scholen, als bovenlokaal via de inzet van digitale media (webcam, website, blog,...). Een nauwgezette opvolging van een eventueel broedgeval ondersteunt het wetenschappelijk onderzoek naar duurzame maatregelen omtrent de bescherming van roofvogels. Op die manier kan het woonproject

Silvertop en de wijk Kiel op een verrassend andere manier in het nieuws komen. Mensen, stad en wilde natuur worden immers op een unieke manier samengebracht. De activering van bewoners in hoogbouwwoontorens d.m.v. natuurlijke elementen zou een bijzondere surplus kunnen zijn.

Het projectvoorstel werd de voorbije zomer opgezet door Natuurpunt Hobokense Polder en het Fonds voor de Instandhouding van Roofvogels (FIR), en werd in september voorgelegd aan de woningmaatschappij Woonhaven Antwerpen. Zopas gaf die haar officiële goedkeuring om een broedkast te plaatsen op de rode woontoren. Dit was het fiat voor Natuurpunt en FIR om te starten met de uitvoering van de eerste fase: het maken en plaatsen van een broedkast, opdat de slechtvalken er eventueel deze winter al kunnen gaan 'wonen'.

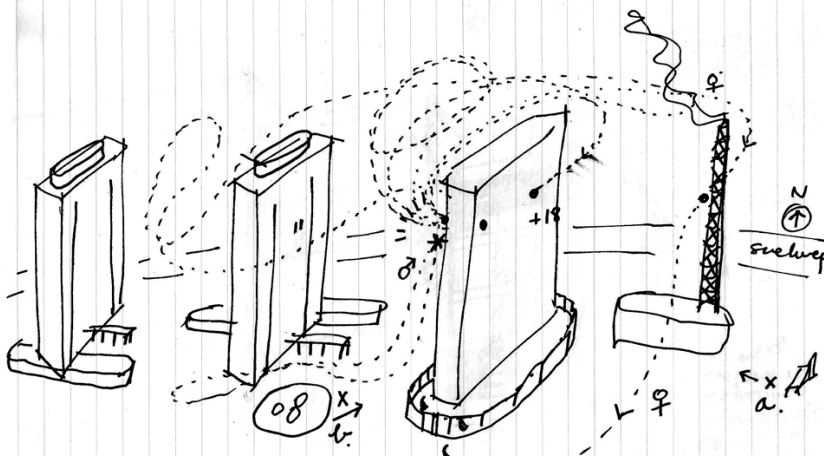
Sporadische berichten

De berichten over slechtvalken op het Kiel deden al een tijdje de ronde bij de natuurliefhebbers van de Hobokense Polder. Sinds de zomer van 2009 werden ze gezien op de Christus Koningkerk aan de Jan de Voslei, soms op 't Zuid, en ja, soms op en nabij de Silvertopblokken. Dit echter steeds eerder toevallig, want geen van deze plekken zijn bepaald

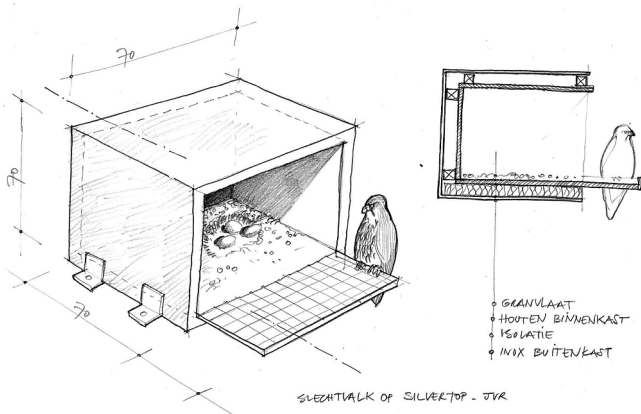
typische natuurgebieden waar een vogelaar spontaan naar toe trekt. Vanaf 2010 kwam daar verandering in: vogelkijkers trokken regelmatig met telescopen en teledozers naar de Silvertopblokken, omdat deze prachtige vogels zich hier wel bijzonder goed lieten zien (Alberto Durinck, Jan Rose, Guy Borremans e.a.). Het feit dat er al een tijdje slechtvalken broeden in het Antwerpse, o.a. op de schoorstenen van Umicore (Hoboken) en Agfa-Gevaert (Mortsel) maakte dat deze waarnemingen verklaard konden worden als 'van daar afkomstig' of in het kader van 'misschien een nieuw territorium'. Een broedgeval met jongen werd nooit vastgesteld. Wél was het duidelijk dat Woontoren 3, waarvan de laatste bewoner vertrok in 2010, een voor slechtvalken uitermate aantrekkelijke proviandkast vormt. Honderden stadsduiven, waarvan er elke dag enkele als hoofdschotel dienen voor de slechtvalk, maakten er immers een wel erg sociaal duivenkot van. Zelf raakte ik samen met mijn zoon Mauro (9) ook volledig in de ban van deze uiterst prachtige, krachtige, snelle en nuttige roofvogel die in de brutalistische, ruwe betonarchitectuur (n.o.v. Jules de Roover, 1970) zijn natuurlijke biotoop schijnt te herkennen. Het is immers een vogel die broedt op rotskusten en kliffen. Het Kiel is door de vele hoge gebouwen ook een gebied met vele 'urban cliffs'.

Tijd voor actie

In de lente van 2012 werd door o.a. Gert Devolder, Jan De Bie, Jeroen Boeye en mezelf een verhoogde activiteit vastgesteld, met o.a. roepende koppels slechtvalken op en rond de woontoren. Toen in april II. ook het gerucht opdook dat de Woontoren 3 'zou worden afgebroken' werd het tijd voor actie. Ik besloot om de observaties op te drijven en zo veel mogelijk en nauwkeurige informatie te verzamelen, om deskundigen te betrekken en om uit te pluizen wat er met het woonblok zou gebeuren.

Ⓐ SILVERTOP 29.04.2012 9.30-11.00 hrs - slechtvalk - mijn van leuven
A.W.N. 31.

Na intern overleg binnen Natuurpunt namen we contact op met het FIR en de sociale woonmaatschappij Woonhaven Antwerpen. En we zorgden er voor dat tussen begin april en juli 2012 meerdere keren per week een observatie ter plaatse werd gedaan. Naarmate we meer kwamen, merkten we ook de vlieglijnen op die de slechtvalken maakten vanaf de Silvertops. De Silvertops zijn slechts een punt in een netwerk van routes, waarvan ook de Christus Koningkerk, de Sint-Laurentiuskerk, het Lloydgebouw e.a. deel uit maken. Vooral de Christus Koningkerk bleek heel druk bezocht en ook dit leverde tal van waarnemingen op.

Slechtvalkenproject, fase één

Met de komst van het FIR (Guy Robbrecht en Manu De Hauwere) werd al snel één en ander duidelijk of bevestigd. De laatste jaren heeft een slechtvalken-paar zich hier bij de Silvertops een territorium toegeëigend, in een geschikt en voedselrijk gebied. De vele waarnemingen doen hierover geen twijfel bestaan. Het uitblijven van waarnemingen van juvenielen, nestvorming, prooitoevoer etc. maakt dat er nog geen sprake is van een broedgeval. Mogelijk zijn het nog relatief jonge dieren, maar de reden voor het uitblijven van een broedsel is allicht gewoon het gebrek aan een geschikte broedplaats. Slechtvalken zijn immers geen nestbouwers. Een hoge maar droge richel is voldoende, indien deze juist geïntendeerd is en voorzien is van wat kiezel. Gelukkig is daar wat aan te doen. Guy en Manu van FIR zijn hierover formeel: "Als er hier in de buurt een geschikte nestplaats kan

voorzien worden, zullen deze slechtvalken er vroeg of laat zeker gebruik van maken. En eerder vroeg dan laat." FIR heeft ondertussen een jarenlange expertise opgebouwd in het maken en plaatsen van (roestvrije, geïsoleerde, gecontroleerde) broedboxen.

Zij vervulde o.a. met het bekende project op de koeltorens van Doel al sinds de jaren '80 een pioniersrol op het vlak van de revival van de slechtvalk in België die in 1970 volledig uitgestorven was ten gevolge van het gebruik van pesticiden in de landbouw. Ook bij het ringwerk verleent FIR expertise. Door een kleurenring aan de nestjongen toe te kennen, kunnen zij in de toekomst herkend worden op andere plaatsen. Momenteel tracht FIR op basis van filmopnamen de ringcode van één van de slechtvalken op de Silvertops te ontcijferen. Zo zouden we binnenkort kunnen weten wat de geboorteplaats is van deze vogel. Spannend!

Maar kon er wel een geschikte plaats worden voorzien in het Silvertopcomplex, en zoja, waar en wanneer zou dat kunnen? Met die vraag trokken we begin juli naar de directie en de technische dienst van **Woonhaven Antwerpen** (vroeger De Goede Woning), de eigenaar en beheerder van het complex. Samen met projectleidster Alexia en technisch verantwoordelijke Christof bekeken we de mogelijkheden ter plaatse. Zou een broedkast aan, tegen of op de woontoren 3 mogelijk zijn? Tijdens een akelig bezoek aan de hoogbouw-ruïne controleerden we enkele balkons waar eventueel broedpogingen hadden kunnen plaatsvinden, maar zonder resultaat. Enkel wat typische prooiresten van duiven (slechtvalken laten de vleugeltjes van hun slachtoffers achter, een soort merkteken) en Kievit vonden we, en zelf stond ik even oog-in-oog met een slechtvalk die op de ballustrade zat van het appartement dat we doorzochten. Overal vlogen hier tientallen duiven in het

rond, temidden van afval, gesloopte chauffages en losgebroken spoelbakken. Werkelijk overal bevindt zich een dikke laag duivenmest, bij elke stap is het gekraak van botjes en kadavers onder de schoenzolen hoorbaar. De duiven die hier langs een openstaand raam binnenvliegen komen er waarschijnlijk niet meer uit. Maar aan deze sinistere toestand komt binnenkort een einde.

Silvertop woonblok 3 wordt binnenkort een 'sociale toren voor 55-plussers'. Van afbraak is dus geen sprake. De renovatiewerken starten al begin 2013 en ook dit gebouw zal net zoals de blauwe en de rode toren een glad en strak jasje aankrijgen, waardoor het wooncomfort sterk verbetert. De 'look' verandert eveneens. De vele balkons, betonrichels, uitstekende volumes en de ruwe betongevels verdwijnen. Het kleuraccent wordt geel-groen. Eén van de grootste zorgen van de woonmaatschappij is deze omtrent mogelijke hinder voor de bewoners-huurders: "Zullen de uitwerpselen en prooiresten van slechtvalken de ramen en vensterbanken niet erg vuil maken?"

Ook het dak van de rode blok werd beklommen, aanvankelijk om de situatie van het dak zoals die binnenkort ook zal zijn op de geel-groene blok van dichtbij te bekijken. Maar eens boven op het dak kwam het inzicht dat dit misschien een veel betere optie is dan woontoren 3. De mogelijkheid om op deze toren een broedkast te plaatsen bleek zelfs erg interessant: door de architectuur is een ruim technisch dak aanwezig, dat kan werken als een buffer tussen woningen en broedkast. Zowel qua vervuiling als qua onderhoud, controle en beheer werkt dit technisch dak ideaal. Bovendien kan op deze toren op zeer korte termijn een kast worden geplaatst, wat de slechtvalken de kans geeft om nog voor de aanvang van de werken hun intrede te nemen en te verhuizen van woontoren 3 naar woontoren 2. Het zou erg jammer zijn om het jonge koppelpaar zonder-huis te verliezen tijdens de twee jaar durende en luidruchtige renovatiewerken. Vanop de rode toren kunnen ze dan, hopelijk samen met hun kroost, de omvorming van

Mauro toont een slechtvalk in het vogelboek - Foto: Joris Van Reusel

Polder,
Joris Van Reusel

Met dank aan:
Danny Jonckheere, Wim Mertens,
Gert Devolder & Mauro Van Reusel
(NP)
Guy Robbrecht, Manu De Hauwere
(FIR)
Alexia De Vos, Steven Wouters,
Christof en collega's (Woonhaven
Antwerpen)

Oproep!!!

Natuurpunt Hobokense Polder zoekt financiële steun voor het Slechtvalken-op-'t Kiel-project. Daarom doen we een beroep op onze leden en zoeken we lokale sponsors om de plaatsing van een nestkast mogelijk te maken. Meer info, zie inlegblad met overschrijvingsformulier.

hun oude rotsblok tot een modern appartementsgebouw volgen. De slechtvalken zouden deze werkzaamheden, zolang ze stabiel zijn qua plaats en aard, zeker moeten kunnen verdragen.

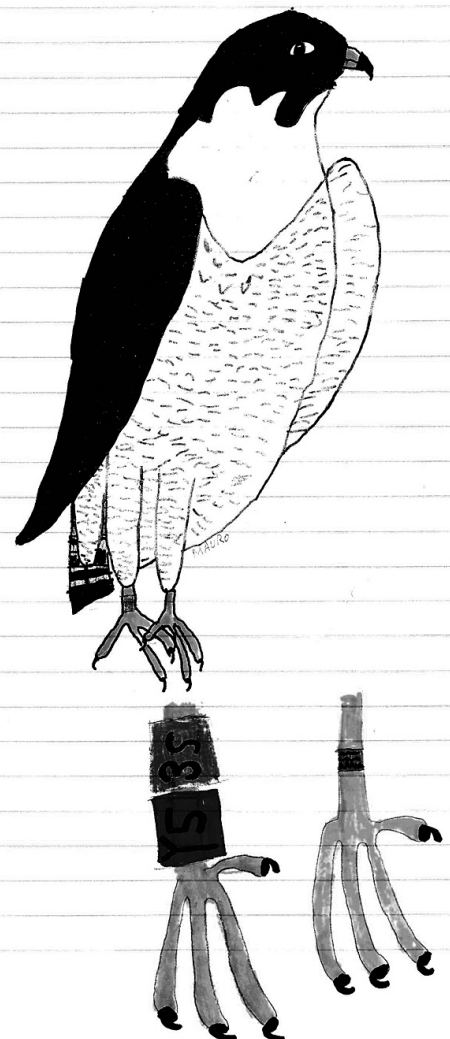
Snelle actie!

In september werd alles op een rijtje gezet en een plan opgemaakt. Als we de slechtvalken de kans willen geven om te broeden in een degelijke nestkast, boven op de rode blok, mogen we nu geen tijd verliezen. De werken aan toren 3 starten 'begin 2013', en slechtvalken beginnen te baltsen in december! Vooraleer ze paren en in februari hun eieren leggen, hebben ze ook even geweningstijd nodig. Dit alles betekent dat er uiterlijk medio november 2012 een broedkast moet kunnen geplaatst worden... In termen van vrijwilligerswerk is dat eigenlijk een zéér, zéér korte termijn.

Maar Natuurpunt Hobokense Polder, al meer dan 30 jaar een sterke actiegroep, liet zich niet afschrikken door de beperkte tijd en ondernam al de nodige actie. Er wordt een officieel partnerschap opgezet met Woonhaven Antwerpen (gratis ter beschikking stelling van het dak), het FIR (ontwerp, productie, levering en plaatsing van de speciaal op maat te maken inox-broedkast met

bevestigingsplatform, tegengewicht en uitkijk-balkon, alsook de opvolging in de toekomst van het ringwerk, de expertise bij onderhoud, beheer etc.) en Natuurpunt Hobokense Polder. Natuurpunt zou hierbij instaan voor de eerste kosten, geraamd op zo'n 1500 euro, en een coördinerende rol. Op termijn kan Natuurpunt ook het natuur-educatief luik aansturen en een multi-media project opzetten. Zo is het dan misschien mogelijk dat mensen thuis of leerkrachten op scholen de Silvertop-valken live kunnen zien broeden via een webcam. Ook in de Silvertopblokken zelf kan een sterke betrokkenheid groeien met de slechtvalken, o.a. door een video-info-punt in het sociaal café Manus, onderaan woontoren 1. Op die manier krijgt Woonhaven er binnenkort een uniek stel nieuwe bewoners bij en kunnen Hobokenaren en Kiele-naren zich dagelijks vergapen aan de geweldige vlieg- en duikkunsten van de snelste vogel ter wereld!

Voor Natuurpunt Hobokense

Tekening slechtvalk: Mauro Van Reusel